

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno trislopnost vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“. — v Trstu v tobakarnici „Via della Caserma 60“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici Via del Municipio v Kalistrovi hiši III. nadstr. naročnina pa opravištvu „Soče“ v Gorici „Via scuole“ h. št. 429, II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim neprebranim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

Z veliko radostjo in opravičenim ponosom naznanja odbor slovenskega političnega društva „Sloge“ svojim p. n. društvnikom in vsem onim rodoljubom, kateri so se bili na njegovo povabilo v ogromnem številu zbrali pri javnih letošnjih zborih v Kviškem in v Kobaridu, sledeči odgovor na sklenjeno in odposlano adreso:

Št. 1061

P

Slavnemu predsedništvu političnega društva „Sloga“ v Gorici.

Njih Veličanstvo Presviti Cesar so z Najvišim sklepom od 9. maja t. l. blagovolili z Najvišim dopadanjem vzeti na znanje izraz lojalnosti, kterega je društvo „Sloga“ v svojej adresi od 8. aprila t. l. objavilo.

Ob enem so Njih Veličanstvo Presviti Cesar naj milostljiveje blagovolili pooblastiti gospoda ministra notranjih zadev, predsedništvu društva po menih na znanje dati, da se imajo one plašilne govornice pripisovati edino le zaničljivemu skrivnemu snovanju posameznih prenapetih in revolucionarnih elementov italijanskega prebivalstva, da nimajo čisto nobenega pravega temelja ter da ne morejo gledé na mogočnost monarhije in na lojalno zadržanje kraljeve vlade italijanske v mednarodnih razmerah dati ne najmanjšega vzroka do strahu. V tem ko mi je posebno po godi, naznaniti slavnemu predsedništvu te besede našega visokega Vladarja, spomnim, da ob enem speročim ravno to vsled Najvišega povelja tudi tistim občinam, katere so izrazile njih lojalno mišljenje po posebnih adresah.

V Trstu dne 14. maja 1878.

C. k. namestnik Njih v. in k. Apostolskega Veličanstva na Primorskem.

Feliks baron Pino. l. r.

Slovinci kot živa trdnjava na jugu.

Iz Trsta 21. maja (Izv. dop.)

Izvrstno je bilo, da sta „Soča“ in „Narod“, zadnji še celo per extenso, prinesla prevod dopisa „d'ol-

tre Isonzo“ v jako imenitnem ital. časniku „Fanfulla“. — Menim, da se bodo Vaši in naši vroči Italijanci malo ohladili po tem treznem dopisu, ki dohaja iz obljubljenega dežela. — Pa tudi naša vlada najde lahko dosti morale v tem dopisu; dopisnik namreč nasvetuje italijanski vladi prijateljstvo z Avstrijo, katero bi imelo svoje želo proti Slovanstvu v Avstriji; mej vrstami pa se lahko čita, da bi Avstrija postala jako imponentna vlada, ko bi se naslanjala na Slovanstvo, katero dopisnik imenuje jako lojalni avstrijski element. Naravno izvira iz tega dopisa, katerega je pisal gotovo nek konservativen Italijan v Trstu, ki je prav tako zagrizen proti Slovanom, kakor vroči Italijanci, pa v odločilnem momentu nič manj nevarni Avstriji, nego zadnji, — da Avstrija se mora tukaj zanašati edino na slovanski element, katerega je treba podpirati na vse mogoče načine, da se okrepi in postane tukaj naravna trdnjava, Italiji grozeča, pa za vedno vničujoča one sanjarije o „Italija unita, ma non compiuta“, katere se čitajo tudi na severnih mestnih vratih Vidma.

Ozrmo se samo v Dalmacijo; ta dežela je veljala še pred 10 leti, ko so tam „paševali“ „avtonomaši“ za popolnoma italijansko domeno; a komaj je vlada poslala tija moža, ki razume prave avstrijske interese, kako se je tam vse na enkrat spremenilo? O Dalmaciji denes niti vroči Italijanci več ne dvomijo, da je popolnoma slovenska dežela. — Tacega moža pošlje naj nam vlada sem na Primorsko, pa bomo v desetih letih tudi mi drugače govorili z našimi Italijanci. — Kakor sem že omenil, nam škodujejo takozvani konservativni Italijani tukaj na Primorskem še veliko več, nego pa oni vroči lahoni (partito di distacco); ti konservativni gospodje so na visokih upljivih stopnjah a la Lapenna, Bajamonti itd. v „Dalmaciji in oni z svojim uplivom na Dunaji največ k temu pripomorejo, da se Italijanizem tukaj širi na vse strani; oni nasvetujejo, da se bacnejo naše prošnje za narodni naš jezik v šoli in uradu; a vlada ne previdi, da ti počasi in pa sigurno pripravljajo te dežele za italijansko kraljestvo; mej tem ko oni „partito di distacco“ bolj naravnost in odkritosrčno delajo za ta cilj; ti kričaci brez pravega upljiva so torej veliko manj nevarni, nego pa oni, ki po Machiavellistično zasledujejo svoj cilj po ovinkih. —

„Raison d'etat“ ali državna misel pa stavi tukaj alternativo: More li Avstrija brez nevarnosti dopustiti, da se tukaj širi element, ki naravno gravitira v svoj centrum; zamore li Avstrija odpovedati se tem deželam, če hoče še biti velevlast Avstrija? Vsak bo rekel, tega ne more, je neobhodno potrebno, da se

država postavi naravnost v boj proti takemu elementu; alternativa je torej: ali mora naša država odpovedati se tem deželam in veljavi kot velevlast, ali pa mora popolnoma paralizirati odvažni upljiv italijanskega elementa tukaj na obrežji Avstrije, ker „raison d'etat“ ne pozna v tem obziru nobene srednje poti.

Da pa izvrši to še precej težko delo, posluževati se mora naravnih potov in kateri so ti naravni poti? — Avstrijska vlada mora tukaj skrbno gojiti slovenski narod; mora mu dati vse pogoje hitrega in dobrega razvitka v duševnem in materjalnem zmislu in mora posebno na to paziti, da slovenski element dobi v roke v vseh zastopih ono prevažno večino, katera popolnoma po krivici in per nefas zdaj tiči v rokah Italijanov; njej se nij niti zanašati na takozvane zmerne ali konservativne elemente italijanskega življa na Primorskem; vzeti mora tem ljudem prvaštvo, kakor je to storila v Dalmaciji.

Da pa bode to lahko mogoče, je neobhodno potrebno, da pomnoži slovanski element v južni politični grupi, s kratka, da spoji s primorskimi deželami naj tudi slovensko Kranjsko in osnuje popolnoma novo južno avstrijsko deželno grupo, katera naj se uže imenuje kakorkoli hoče. — Da se pa to more zgoditi po ustavni poti, trebalo bo, da se sploh vsa Avstrija preuredi, da nastopi druga vlada z drugačno večino v prih. drž. zboru, akopram se sliši da bi celo sedanja vlada ne bila popolnoma protivna tej ideji. — Blizu se čas odločilnih činov za Avstrijo. Tam na jutrovem ima naša država velike interese, morala bode na vsak način pomnožiti prej ali posej slovanski element in če hoče res odvažno besedo govoriti na Balkanu, nij drugače nego, da zadovolji avstrijske mnoge Slovane. — Če tega ne stori, po tem bodo v Avstriji toliko časa sedanje kaotične razmere, da naša država popolnoma oslabi in postane „sujet de question européenne“.

Ali to naj si zapomnijo Italijani, da v avstrijskih zalivih jadranskega morja ne bode nikoli vihrala ital. „trikolora“. Mi Slovani na avstrijskem jugu hočemo pred vsem Avstriji biti, ker pod Avstrijo nam je prej ali poslej zagotovljen razvitek naše narodnosti; če pa ne moremo biti Avstriji in moramo po sili vtoniti, popotili se bomo rajši v tevtonskem, nego pa italijanskem morju; sploh ne bodo severni narode nikoli popustili jadranskega zaliva Italiji in vsaka poskušnja po teh deželah znala bi Italijo spraviti v veliko nevarnost. Kakor sem omenil, v Avstriji močno vré, kmalo se mora razsoditi, ali bo Avstrija še kedaj srečna, ali ne; sedanja sistema pa se bliža kraju in v očigled preuredbam moramo mi Slovenci še o pravem času povzdigniti svoj glas. — Morda bi bil v tem obziru celo

LISTEK.

NARODNJACI.

(Spisal Lukev Matija.)

Tam daleč pod solncem, v globoki Turčiji, obhajajo danes nenavaden dan. Pred sultanovo palačo v Stambulu na velikem trgu se giblje brez števila ljudstva, na krasnem vzvišenem prestolu sedi sultan v bleščeči cesarski opravi, okoli njega v polkrogu stojé najvišji državni uradniki in poglavarji dežel. Danes se je izpolnilo štiristoto leto, odkar se blešči polumesec ob Helespontu; zato je ukazano veselje in praznovanja. Vendar nečemo se tu muditi in gledati, kar doma čestokrat vidimo; stopimo v stransko ulico, v tihi kraj, kjer se na drugi način slovesnost obhaja.

Turška akademija znanosti je imela ta dan svoj letni občni zbor, v katerem se je med drugim obravnavalo vprašanje: ali izvira rodoljubje iz srca, ali iz možganov? Zarad pomanjkanja prostora moramo obširno razpravo opustiti in priobčimo le govor, kateri je imel profesor zgodovine in statistike gospod Zul-karpain. Rekel je: „Slavna gospoda! rodoljubje je staro,

sebeljubje še starši; zato tudi v naših časih več samoljubov ko rodoljubov štejejo. Kmalu bi bil pozabil rodoljub je tisti, ki svojo čisto ljubezen do naroda kaže v djanjih prostih lastne ljubezni; samoljub je tisti, ki izvršuje dela značča rodoljubje zato, da ga narod ljubi in hvali in časti. Po vnanjem se tedaj ne ločita, ker oba delata ravno tisto, po notranjem tudi ne, ker notranjost je temna, našim očem zakrita. Zato samoljub lahko reče rodoljubi: sebičen si, pa po krivici; in rodoljub lahko reče samoljubi: narod ljubiš, in tudi po krivici. Kteri je več vreden? Narodnjaka sta oba, ker oba delata za narod, vendar le samoljub dela za cel narod, rodoljub pa ne, ker na se ne misli, tedaj nema celega naroda pred očmi. Zato: živio samoljub! (V zbornici se trikrat odmeje soglasni klic: živio samoljub!).

Kakor sem del, narodnjaka sta oba in v tem smo ju izjediniili, da nam ne poreče kdo: „razprtije delate, moči cepite, narod tirate v propad“ tega ne, narodnjaka sta oba. (Cela zbornica: narodnjaka sta oba!).

Narodnjak, to mora biti kaj čedna in prijetna stvar: vse govori o nji, povsod je jo v obilnosti, da bi le ne bilo tudi kake ponarejene vmes, kakor se godi šampanjcu, da ga pijejo po vsi Evropi lu še dalje, dasiravno ga malo pridelajo na leto. — Aj, aj! že spet sem se pozabil; sumničenje ne gre v znanstveno raz-

pravo; to naj bo inter parenthesis in pogledimo rajši, kakako delujejo narodnjaci.

Gledé na način delovanja, delé se narodnjaci v dve vrsti: eni ljubijo družbo in, več ko jih je, rajši so, sklepajo tako: kar eden ne vé, drugi pové, kar eden ne more, drugi pomore, vsak nekoliko in že bo kaj, več oči več vidi, ves svet vse vé. Drugi delajo vsak za se in pravijo tako: vsakemu svoje, kar je moje, boji meni prišteto, kar je tvoje, sam shrani, kdor više zleti, tisti stavo dobi; samo meni naj se ne kaže kdo pred oči, ker ako ga zasačim na tisti poti, koder jaz hodim, naj se pripravi, eden, ali drugi obleži. Kteri so večji? Po moji misli družboljubi ne, ker nemajo zaupanja v svoje moči, tedaj tudi moči ne; prepohlevni so, preveč prijateljsko si roka stiskajo. Hvaljevredni so tisti, ki imajo toliko poguma v sebi, da se lotijo od drugih, da druge izpodrivajo, ker v tem se kaže njihova krepost, da na lastno roko igrajo, da se vsakemu združenju z drugimi ponosno in odločno v bran stavijo. Zato živili odločni narodnjaci! (Živili! se razlega po vsej dvorani.)

Kak je pa predmet narodnjaškega delovanja? Tega nij lahko povedati, ker tudi v tem neso edini, ločijo se v dve vrsti. Nekteri pravijo: prešel je čas, da je en mož združeval v sebi vse vednosti, nemogoče je priti človeku v take okoliščine, da bi mogel narodu

mogoč tabor kje na Krasu, katerega bi se vdeležili Slovenci z Goriškega, Trsta in Istre in na katerem naj bi se sprejela resolucija za spojenje Primorskega s Kranjsko iz uže navedenih razlogov.—Kakor se čuje, bi morda niti vlada n' bila nasprotna taki izjavi; zatoorej pa poskusimo, začnimo sopet pripravljati javno mnenje za naše narodno združenje. *)

Dopisi.

Iz Solkana, 20. maja t. l. (Izv. dop.) (Volitve v kupčijsko zbornico. — Narodno življenje. — Razno.) Volitve v kupčijsko zbornico bi nas bile narodne Solkance skoro osramotile pred slovenskim svetom in to zaradi neakrbljivosti naših veljavnih mož, kateri bi bili morali naše volilce opozoriti na važnost te volitve, kakor so bili sami opozorjeni. A zgodilo se je, da je precej drugega dne, ko so bili volilni listki našim volilcem oddani, prispel iz Gorice v naš narodni Solkan dobro znani bogataš, kateri bi imel višo pravico Slovenec biti nego se Italijana štuliti in je s pomočjo enega agenta (nekada narodnjaka?) volilce prevaryl, da so mu vse listke podpisali, ne poznavši pravi namen uplívnega agitatorja. Vse prave domače rodoljube je hudo presunilo pozvedeti, da je zgoraj omenjeni renegat vse volitne listke na lahonsko stran v Gorico odnesel. Da je bilo vsaj polovica naših volilcev popolnoma preverjenih, da so listke ne vedoč zakaj in za koga podpisali, dokaz je, da so potem, ko se jim je stvar v pravem svitu pokazala, preklicali oddane svoje glasove, in ker je volilna komisija sprejela njihov opravičeni protest, zgubila je lahonska stranka šest glasov in s tem je vsaj deloma rešena čast slovenskega Solkana. Druga polovica volilcev ni protestovala. Mar je s prepričanjem glasovala za nasprotno stranko? Upamo, da vendar ne; vsakakor pa moramo zelo obžalovati, da je bila ravno zaradi zgubljenih solkanskih glasov vsa stvar v veliki nevarnosti.

Solkanci! Pazite dobro, ko bodete v kateri koli zbor se volili, da se ne pustite zapeljati od tutih izdajalcev svojega naroda. Ako ne razumite, kar vam od Vaših oblastnjih prihaja, poprašajte, saj nas je veliko, kateri vam radovoljno razodevamo, kaj imate in kaj nemate storiti, posebno pa, kedar gre za korist dežele in naroda.

Narodno življenje pri nas nič kaj ne pospešuje. Po zadnjih dveh besedah, katere je naša čitalnica s pomočjo zunanjih društvenikov napravila, ni več ne duha ne sluha o kakem društvenem gibanju. — Tudi med našimi veljaki je neka medsebojna mržnja in razcepjenost, da ni mogoče skupaj priti in katero veselo uro v domači družbi preživeti.

Posebno pa pogrešamo vbrano slovensko petje. To se mi pa naj bolj čudno zdi, da naši pevci, ko gre za kakšno besedo, se kaj pridno po več tednov petja vadijo, po tem pa jih ni med letom skoro kdaj več slišati. Ali ni to škoda, da se toliko truda le za en večer potrosi, mesto da bi vsako toliko skupaj prišli in v poštenj družbi svoj glas povzdignili.

Namesto poštenega, narodnega petja pa se je zopet začelo po Solkanu ponočno fantovsko rogovilenje šopiriti. Preteklo saboto so se nekda fantje hudo med seboj sprli in po noči velik nemir naredili. Čas bi bil, da bi se takim neprilicnostim, katere celo občino madežujejo, za vselej v okom prišlo in tem bolj,

*) Ta zanimivi članek smo prijeli od našega jako marljivega dopisnika iz Trsta in ga priobčujemo—ker še ni naše društvo o tej ideji izrazilo svojega mnenja—kot njegovo osebno prepričanje, o katerem pa dobro vemo, da šteje uže prav mnogo privržencev. Op. ured.

na vsako stran pomagati. Vsakdo naj dela v svojem delokrogu in naj ne sega v področje drugih; uči naj druge, kar zna, in naj si ne prilastuje, kar nema. Drugi ne ometujejo tega v principu, pač pa v djanji: ne moreš izustiti besede, da bi ti je ne presodili, ne moreš se prestopiti, da bi te ne opazovali, vse hočejo videti, v vse se vtukajo, kar ne pride iz njihove srede, ali kar ne potrdijo, nema nikake vrednosti, je brez veljave. Ti so vsevedci. Kteri narodnjak je više vrednosti, kdor le nekaj vé, ali kdor vse vé? Mislim, da kdor vse vé, kdor pozna vse kote, vse pomene vseh besedi, kdor srca in obisti preiskuje, komur so znani vsi skruti naklepi, vladeželjnost drugih, skrivni nameni in čohodi. Zato živili vsevedci! (Živili! gromi po dvorazi.)

O pozabljivost, pozabljivost! kam sem zašel? ali mi ne bodo po pravici očitali, da delam razpor (med učnjaki: intrigl) med narodnjaki ko vedno govorim o dveh vrstah? — Ne, ne delam razpora, edini so vel od prvega do zadnjega, edini so vsi v tem, da vsak ima svoje nazore za edino rešivne, nauke svoje za nezmotljive, nazore drugih pa za nevarne, nauke drugih za kvašenje, edini so v tem vsi, da se med seboj sovražijo, obrekujejo in opravljajo. Edini so, edini. Sram jih bodi njihove edinosti! (Sram jih bodi! se odmeva od golih sten.)

Tako je govoril Turek, pozabil je povedati, ali so tudi narodnjaki turiki.

ker sicer pride Solkan ob ves svoj kredit in tudi tujci, kateri nas vsako leto obiskujejo z namenom, da najdejo med nami mirno, zdravo zavetje, nam bodo hrbet obrnili. Saj ima solkanska občina izvrsten policijski red, kojega so možaki celo leto kovali in je zdaj po vseh krčmah razvešen. K čemu je bil ves trud, k čemu stroški za tisk itd., če ostane red samo na papirji — na ulicah pa in po krčmah vlada največji nered? Občinski zastop bi se moral v tem oziru zavdati svoje dolžnosti in je vestno spolnovati.

Naša čitalnica bode imela 2. junija svoj letni občni zbor. Ker so na dnevnem redu prav važne točke, bi bilo prav, da bi se družbeniki v obilnem številu zbora udeležili.

Z veseljem sem slišal, da se namerava prih. nedeljo popoldne mnogo goriških rodoljubov zbrati na vrtu pred našo pošto k veselji domači zabavi s petjem. Dobro došli! Naši domači pevci se vam kaj radi pridružijo in drugi naši rodoljubi tudi ne bodo zamudili ugodne prilike, pokazati, da Solkan še ni to, za kar bi ga bile kmalo označile zadnje trgovske volitve.

Miroljub.

Iz Kviškega, 21. maja. (Izv. dop.) (Čitalnična seja. — Slovesna seja v Vedrijanu. — Tatvina. — Ob italijanski meji. — Letina.) V saboto 18. t. m. imeli smo v našej čitalnični sobi prvo sejo sedanjega čitalničnega odbora. Odborniki vdeležili so se vsi te seje, ter pregledali račun prejšnjega odbora, ki se pa ni še konečno rešil. Nadalje so se posvetovali tudi o prevdaru za prihodnje leto, ter marsiktero dobro vkerlili, kakor postavim, da društvu še časopisov, knjig itd. pomanjkuje, ki se imajo po mogočnosti priskrbeti. Odbor je sklenil, da se v prihodnjem letu več narodnih zabav napravi, ena uže v prihodnjem mesecu. Bog daj dober uspeh, kajti naše ljudstvo in jo ebno odraščera mladina potrebuje še dosta narodnega živeža.

Koj drugi dan t. j. 19. t. m. bila je v Vedrijanu, kakor sem slišal, javna zahvala občinskega starešinstva za odgovor našega presvitlega cesarja na adreso vdanosti prebivalcev desnega brega Soče. Ob 3. uri pop. zbrali so se občinski svetovalci, ter imeli v občinski sobi svoje zborovanje do blizu 5. ure. Okoli 6. ure bral se je zbranemu ljudstvu odgovor presv. cesarja, ter mej navdušenimi živio-klici svirala je kviščanska godba cesarsko himno. Starešinstvo je na to soglasno sklenilo, izreči iskreno svojo zahvalo za tolažilna zagotovila Njegovega Veličanstva presv. Cesarja, — dalje Njegovi Ekscelenciji, gosp. ces. namestniku, ker je tako uljudno sprejel „Slogino“ deputacijo ter blagohotno tolmачil najvišemu prestolu izraze zveste vdanosti vsega tukajšnjega prebivalstva, — društvu „Slogi“, ker je spoznavši svoj pravi poklic vse storilo, da se je ljudski patrijotizem na najsijajnejši način pokazal in slednjič deputaciji, katera se je potrudila v Trst, da je tam podala adreso Nj. E. gospodu ces. namestniku.

Vse te točke je godba pozdravljala z avstrijsko himno, sé slovanskim „Naprej zastava Slave“ in z drugimi primernimi komadi; — zbrano ljudstvo pa je sprejelo starešinstvene sklepe z neprenehljivimi živio-klici.

Tu mej prostim ljudstvom naj bi se goriški Italijančiči in vsi oni, kateri imenujejo prisiljene demonstracije avstrijske vdanosti, prepričali, kako odkritosrčen in globoko vkoreninjen je pri nas pravi avstrijski patrijotizem.

Preteklo nedeljo ob 10. uri zjutraj, ko je bilo ljudstvo pri sv. maši zbrano, zgodila se je v kožbanski okolici, po domače pri Vrisku, velika tatvina. Domači so bili v cerkvi, pustivši doma dva otroka, ednega 8 let starega, drugega še mlajšega za varuha. Ravno za časa božje službe došli so trije našemljeni možje, med katerimi je bil eden tudi oborožen s sabljo in puško. Strahovaje otroke, odnesli so v srebernem in zlatem denarju kakih 700 gold. Žendarmerija jih je koj začela zasledovati, ter jim sledi za petami, a dozdej jih še nima v pesteh; najbrže so jo pobrisali čez mejo. Starši, že večkrat vam je bilo priporočeno, ne puščajte otrok samih doma!

Mesec maj pokazal nam je bil do polovice najlepše dneve. Na polji kazalo je vse obilno, a varali smo se; ko je v drugi polovici meseca začelo biti vreme nestanovitno, vpála nam je nada na obilen pridelek sadja. Češenj malo, češplje spremenile so se v rogliče, in sploh bo drugega sadja prav pičlo. Trta kaže jako dobro. Zdaj imamo večidel deževne dneve z vetrom, kar polju gotovo ne koristi. Bog daj, da bi nas ta letina ne spravila še bolj v nadloge in revščino!

Izpod Nanosa 18. maja smo prejeli iz kmečk-kega peresa sledeča vrste: Prijatelj iz Gorice mi je te dni poročal, kako je tamkašnji lahonsko-liberalušni list „L'isonzo“ v svoji novici o načrtani ajdovsko-tržaški železnici omenil, da se boče po tej železnici tudi led vozil iz podzemskih jam hriba „Monte Re“ (!) oklenivši zraven tega imena—staro-slavno ime našega velikana Nanosa. Kosmata kapa! tedaj gre uže po našem Nanosu? Tudi on naj bi se moral potitaljančiti,—kakor so v enakem duhu prekrstili vaš starodavni slovaški „Travnik“ v Gorici in z njimi vred še mnogo drugih ulic, da se pot vgladi — novim me-

jam, po katerih se poželjivo stezajo roke nigdar silih sosedov. Glejte jih no naše ljubeznejve politične čevljarje v Gorici, kako hite pripravljati in obrezavati blago za novi ušesi, kateri bi tako radi prišli na italijanski črevelj: eno naj bi bil „Tricornno“, drugo pa „Monte Re“! Počakajte malo in skrbite, da preustrojite poprej svoja imena na „ič“ in po tem pridite in stegnite svoje izdajalske roke po našem „Nanosu“, da vam Obnanosci in Podnanosci še kože ustrojimo, kakor se spodobi. Jaz sicer ne poznam zgodovine, iz zemljepisja pa vem le toliko, kar sem se od domačega učitelja in pozneje iz časopisov naučil. Menim pa, gospod urednik, da imate v lepi Gorici uže kacega poštenega rodoljuba, ki pozna zgodovino; tega naprosite, da pokaže v „Soči“ goriškim Italijanissimom, da nemoj niti najmanjšega pojma o zgodovini naših slovanskih gora, tem manj pa pravice prekrševati naš Nanos v italijanski aMonte Re“. (Smo vstregli med raznimi vesti Op. ured.) Najsi svoj „Monte Re“ iščejo tam kje v rajski Italiji; pa naj ne segajo predržno v seršenje gnejzdo, da ne bodo vpičeni.

Mi pa bomo uže znali, če bo treba, varovati naš „Nanos“ pred italijansko pogoltnostjo, kakor varujejo naši sobratje na Balkanu svoje svete pravice pred turško kervoločnostjo.

Kmet izpod Nanosa.

Z Dunaja, 19. maja. (Izv. dop.) Vojska! kedo se ne stresse, ko sliši to besedo? Kedo ni še premišljeval o nje nasledkih? Tako smo mislili tudi mi, ko se je vzdignila mogočna Rusija nad krvoločnega Turka. Vedeli smo, da bode boj dolgo trajal in da bode mnogo bratovske krvi prelite. Rusija je polagoma korakala, sicer pa trdno. Po padu Plevne vrstile so se zmage za zmago, turška vojska bila je pobita in deloma vjeta. Dospeli so naši bratje slavno do carigrjskih vrat, kjer se je sklenilo premirje. Ali ko so pogoji prišli na dan, zarezali so vsi Slovanom nasprotni elementi na Ruse, in zlasti Turkom sorodni Madjari in samopašni britanski kramarji so pričeli tako mešati in kuriti zoper Ruse, da se je zares čuditi, da ni še prišlo do vojske, hude vojske med Rusi in Angleži. Kedo ne vé, koliko je pretrpel ruski narod v zadnji vojni? Kedo ne vé, kako hira splošno blagostanje v teku krute vojske? Ali ruski narod se zaveda, požrtvoval bi vse, da reši časi domovine! In Rusi so pripravljani udariti se. Ali še nismo vsega upa zgubili do miru, ker mogoče je še sporazumljenje. Vse novine prinašajo vesti o misiji Šuvalov-a, od katerega se pričakuje, da se mu posreči prepričati stranki, da vsaka nekoliko odjenja, in da se sanšufanski pogoji predložé kongresu v konečno rešitev orientalnega vprašanja. Mogoče je vse na tem svetu, vederemo!

„Slovenija“ je imela dne 11. maja svoj občni zbor. Na dnevnem redu je bila volitev novega prvosednika in odbora. G. Štajer prvosednik društva pozdravi goste in zbrane ude in se jim zahvali za tako obilno obiskovanje. Tajnik govori potem o društvenem delovanju v zimskem tečaju. „Slovenija“ je nastopila v tem kratkem času štirikrat v javnost in sicer z najboljšim uspehom. Govornik narisa vse zapreke in homatije ki so odbor v njegovem prizadevanju zavirale, in razvidno je, da je imel mnogo prestati. A energično postopanje predsedništva in odbora pripomoglo je uverstiti „Slovenijo“ v eno prvih akademskih društev na Dunaji. Po poročilu blagajnikovem se preide k volitvi predsednika in odbora. Voljeni so bili: za prvosednika g. Rola, v odbor gg. Jurij Šubic (akademik), Klein, Lenček, Novak in en odbornik bode voljen v prihodnji seji. Upati je, da bodo „možje na mestu“ vodili društvo v tem zmislu, kakor prejšnji odbor.

Pevsko slovansko društvo napravi dne 2. junija izlet na deželo. Kakor je slišati, vdeleži se tega izleta skoro vsa slovanska aristokracija dunajska — gotovo gostom sladek spomin prejšnjih veselic na deželi. Ker se bode vršil izlet skupno se „Slov. Besedo“ in „Sokolom“, nadejati se je, da bode vsako društvo skrbelo po svoje goste zabavati. Kako je lepo videti, da so tukajšnji Slovani tako edini in vzajemni! Tukaj na ptujem, daleč od predrage domovine ne poznamo sovraštva, strankarstva in drugih grehov, ki močno škodujejo narodnemu principu in razvoju, — v korist sovrážnikom. Pokazati je treba nasprotnikom, koliko zamore Slovan, in to tem več sé zedinjenimi močmi. Slovenci! vzemite si v izgled taka društva, bodite edini, kedar gre za narodne pravice, obnašajte se pa vedno tako, da vas bodo morali najhujši nasprotniki spoštovati. Marljivo, moško postopanje v prid naše preljubljené domovine naš mora konečno privedsti do zmage, to je, da bomo kot kulturni narod spoštovani in da se ne bodo naše pravice samo pripoznavale, ampak tudi v vsakem oziru izvrševale.

Politični pregled.

Državni zbor se uže dolgo časa peča s prenapredbami v sedanjem sistemu neposrednjih davkov in še ne bo tako precej konec dotičnih razprav. Zadržje debate so se sukale okoli vpra-

šanja, koliko naj se bo pri gruntnem davku odpuščalo, kedar se vvede novi personalni prihodninski davek, ki ga bo moral vsak plačevati, kdor ima nad 600 gl. letnih dohodkov — tedaj tudi večji posestniki na kmetih. Vsled te postave ima odpasti dozdanji prihodninski davek, ki se je bil leta 1849 naložil. Tačas je namreč se razpisala tako zvana tretjinska priklada na grunt in hišni davek, in prihodninska priklada na pridobitni davek (erwerbsteuer). Zdaj, ko se uvede novi personalni prihodninski davek, bi morala odpasti cela tretjinska priklada in se gruntni davek za toliko znižati, za kolikor je leta 1849 pod imenom prihodninskega davka bil povečan, tedaj od 26 1/2 % na 16 %. Vlada pa tega neče storiti in nasvetuje, da se samo 2 1/2 % odpišeta, ostali znesek tretjinske priklade pa se naj tudi še zanaprej plača ter ostane kot direktni davek, ki bode tedaj zanaprej 24 % od starega katastralnega čistega prihodka znašal. Po tem računu bode zanaprej vsak posestnik mesto 1 gold. gruntnega davka z tretjinsko priklado vred le 90 kr. plačal, olajšanje ne bo veliko, pa bolje nekaj, nego nič. Predlog, da bi se cela tretjinska priklada odpisala, nij bil sprejet. Za njega so glasovali Slovani, konservativci, Poljaci, Rusini in skoraj vsi poslanci kmetijskih občin, proti pak: mameluki, poslanci mest in trgov.

Gosposka zbornica je preteklo saboto obravnavala prvo nagodbeno postavbo, statut o nacionalni banki. Plener je ostro govoril zoper to, da se dualizem tudi v ta zavod vvede. Knez Czartoryski je govoril jako pomirljivo, a vendar za napravljanje pogodbe. Rekel je, da si mora vsaka vlada zapisati na svoj prapor: spravo narodnih in političnih protivstev v posameznih deželah in kraljestvih. Kaiserfeld pa je trdil, da Avstrija pogine, če nema Ogrov ter je priporočal nagodbo. V ponedeljek je gosposka zbornica sprejela postavbo o bankovnem statutu po vladnem predlogu kot veljavno do konca leta 1887.

Delegacije stopijo skupaj 25. t. m.; Andrassy bo imel priliko, da razloži, k čemu potrebuje 60 milijonov goldinarjev kredita.

Cesarjevič Rudolf bi imel ta mesec v Prago iti, da se ondi vadi praktične vojaške službe, a Madjari nekda na vse kriplje na to delajo, da bi zabranili daljše njegovo bivanje na Českem. Madjari vidijo povsod strahove.

Ogerski državni zbor je uže dovolil Andrassy-ju zahtevani kredit in sicer tako, da se mu dovoli za zdaj na razpolaganje 18 milijonov.

O rusko-angleških zapletkah tudi danes ne vemo nič novega povedati. Rusi stojé pred Carigradom, angleško brodovje pa v Belem morji. Prvi so tako pripravljene, da lahko vsaki dan Carigrad zasedejo. Če se bo tedaj Turčija še dolgo ustavljala, scistiti trdnjave Šumlo, Varno in Batum, utrže se tudi generalu Tottlebnu nit potrpežljivost — ter zasede sé svojo vojsko Carigrad. Sicer vtegne postati rusko zasedanje mesta kmalo prepotrebno, da se tam zavaruje javna varnost in posebno pa varnost Sultanova, proti kateremu se zdi, da so obrnjeni oni krvavi prizori, ki se zdaj od časa do časa ponavljajo v Carigradu. Po zadnjih poročilih vlada zdaj tam velik nemir. Umorili so nekega ministra, potem je bil boj med vojaki in ljudstvom. Sum gre na prejšnjega odstavljenega sultana Murada, da je on vse to osnoval.

Poslanik Šuvalov se je iz Peterburga skozi Berlin vrnil v London; kmalo pozvemo sad njegove misije: ali se Anglija vda temu, kar je slavni diplomat dosegel od popustljivosti svoje vlade, — ali ostane pri svojih prenapetih tirjatvah. Zadnje vesti kažejo brže na mir, nego na vojno.

Italija zbira pri Veroni tri vojne kore nekda zaradi vojaških vaj. Mogoče je pa tudi, da hoče Italija za slučaj pripravljena biti, ako bi se pogajanje zaradi miru nepovoljno izteklo.

Italijanska zbornica je začela dne 18. t. m. razpravljati načrt postavbe o zidanji železnic v zgornji Italiji v dolgosti 400 kilometrov sč

skupnimi stroški 380 milijonov. Vidi se, da ima Italija veliko skrb za polajšanje javnega prometa — pa tudi še dobro založene državne blagajnice, ali pa obilo kredita.

Na Nemškem je začela vlada po napadu na cesarja Wiljelma zatirati socialne demokrate. Sploh se tamošnji liberalci bojé, da nastopi doba reakcije ter zapazujejo uže nje začetek v odpuštu ministra Falka, kateri je do zdaj posebno proti katol. škofom z vso ostrostjo postopal. Cesar sam je sprevidel, da treba gojiti, a ne dušiti religiozne čute v ljudstvu.

O žvepljanji tert. *)

Uže veliko let tare naše tertorejce silovita tertna bolezen, koja se je tudi po naši deželi močno razširila in marsiktero bendimo uničila; pred njo niso obvarovani tudi visoko ležeči vinogradi. Dolgo časa je razsajala ta bolezen, pa ni nihče vedel, kako vkrotiti jo in preiskovali so učenjaki vsakovratna sredstva, da bi jo prognali; slednjič se je vendar posrečilo v žveplu najti zdatno, močno zdravilo, s katerim se morejo bolne tertne ozdraviti. Pa dolgo časa je terpele, predno so se tertorejci dali prepričati o koristi žvepljanja. Sila je marsikterokrat naj boljša učiteljica v življenji, kajti sila tudi lenuha prižene, da se loti dela; sila spodbuja učene može, da tekmujejo na polji znanosti, da eden kaj boljšega kot drugi svetu razodene in prav tako je bilo tudi pri tertorejcih. Videli in slišali so, da je v sosedni vasi umen in marljiv gospodar pridno žvepljal tertne in jih istinito obvaroval tertne bolezni ter imel bogato vendimo, ko so vsi drugi sosedje tužno pohajkovali jeseni ob času tergatev, kajti ni ga ostalo ne enega zdravega grozdja. Poskusili so tudi oni v prihodnjem letu in posrečilo se jim je delo in če niso popolnoma zabranili te bolezni, imeli so saj srednjo tergatev, kajti pomisliti je treba, da bolan tert (bolan les tertne) tudi zelo revne popke poganja, iz katerih more tudi le revno grozdje izrasti. Le na zdravem, dobro izzorelem tertnem lesu smemo pričakovati bogatega zaroda, saj to vedó vsi praktični tertorejci, ki pozno jeseni uže sodijo, kakova bi vtegnila biti prihodnja letina, namreč da jim dobro izzoreli trtni les daja veliko nado, zelenkast, slabo zoreli les pa bojazen za prihodnjo vinsko letino. Predno govorimo o žvepljanji, treba, da se seznanimo, kaj je tertna bolezen. Učenjaki so z mikroskopskim (povečšalnim steklom) našli, da je neka silno majhna glivica, koja se imenovali „oidium Tucceri“ kriva, da tertna zbolí, da se prepere z nekim sivim pepelnatim prahom, da konečno napadeno perje temnorjavno postane in se slednjič posuši in to vse še hušje na grozdu, ki se na vse zadnje spremeni v ostudno gnojno tekočino. Ta glivica spada v versto nizkih gob; imenujemo jo tertno plesnjobo. Množi se po trosih, ki plavajo v zraku raztreseni in katerih je na milijone. Ko dospé do tertne okužen zrak, kmalu se nabere na tertni in grozdu na milijone teh trosov, ki se zelo hitro množé in izrasli živé iz trtnega soka, tedaj prav tako, kakor vidimo rasti plesnjavec po starem kruhu, siru itd. Vsled tega mora tertna pešati, kajti ta vsiljenec oropa jo skoro vsega živeža; zato tudi vidimo, da ne le grozdja ni, ampak da začne tudi cela tertna pešati, da ima zelo revno, bolehen les. In prav v tem imamo iskati, da marsikterokrat v prvem letu žvepljanja nima gospodar popolnoma vgodnega vspeha, žveplo namreč je sicer koristilo, pa bolen tertin les je toliko upešan in oslabljen, da ni bilo mogoče roditi mu obilnega sadu.

Hvala Bogu tedaj, da vemo za sredstvo, s katerim se moremo vojskovati proti tako grozno škodljivemu sovražniku naših vinogradov, ki je v toliko letih na milijone goldinarjev škode prouzročil marljivim tertorejcem, ki je žugal opustošiti naše prelepe vinske pokrajine in hotel siliti nas na izselitev iz preljubih krajev, kder je tekla naša zibelka. Da bi pač hteli vsi tertorejci žvepljati! Pa nadejamo se, da vendar ne bodo sami sebi toliko sovražni in zato naj podamo in objavimo poduk, kako se imajo žvepljati tertne, kajti ni dovolj, da se žveplja, ampak treba da se dobro žveplja.

Žvepljanje pa je dobro izvršeno, če pazimo:

1. da je žveplo res popolnoma dobro in čisto, kajti nabajajo se tergovci, ki žveplu pridevajo primeki n. pr. gips itd. Tudi ne sme biti žveplo prestaro. Se veda je to pri prostemu kmetovalcu težavno spoznati; pa v njega tolažilo morem reči, da v Gorici se dobiva dobro žveplo in omenjam posebno žveplo, ktero se melje v mlinu gosp. Kocijan čiča v Muši, ktero je preiskoval Dor. König, profesor kemije in se izrazil, da je popolnoma čisto, in močno, pa tudi izvrstno zmleto, kar je 2. pogoj vspešnega žvepljanja: žveplo mora biti jako fino zmleto in na najfinjših svilnih sitih presejano, kajti kolikor finejša zmleto je žveplo, toliko bolje je gotoveje običi na tertni, na perji in na grozdji. Saj ve vsakteri, da bo suknja polna moke, če verže na njo pest fine moke, ako pa vrže pest

*) Iz govora prof. Povše-ta, v Doraberju 18. t. m.

otrobov na njo, se bo le malo poznalo. Prav tako, ako vsujemo pest finega peseka komu na sukajo: tega tudi mnogo ostane na obleki, debeli pesek pa skoro ves odleti. Ko tedaj kupujemo žveplo, vtisnimo roko, dlan v žveplo in če vidimo, da se v žveplu vidijo najmanjše vejice človeške dlani, smemo biti zadovoljni, ker žveplo je fino, drobno zmleto.

3. moramo o pravem času žvepljati, namreč pervikrat, ko je tertna mladika za pol čevlja pognala, (tedaj sedaj je uže zadnji čas za pervokratno žvepljanje) drugikrat, ko je tertna odvela; mej cvetenjem ne smemo nikakor tertne motiti, tedaj tudi žvepljati ne, tretjikrat, ko so grozdji uže precej razviti, naj bolje tedaj v začetku avgusta. Ako pa bolezen hudo razsaja in se morda tudi na naših tertah vidi kakovo znamenje te glivice, moramo nevtrudljivo nadaljevati in ponavljati žvepljanje, kajti bolje je par goldinarjev potrošiti in delati, da si zagotovimo bendimo, kakor pa obupati in zgubiti vso tergatev. Brez truda ni krhna!

4. moramo tudi v primernem pravem vremenu žvepljati in za to je naj sposobnejše vreme, kedar je tiho mirno, in stanovitno, kajti, če pride še tisti dan dež, odpers žveplo, ktero ni imelo časa koristiti in celo delo je brezuspešno. Zato pa iskreno pripravljamo, da se v takem neugodnem slučaju ne prestrašimo in ne oterpemo, ampak da takoj, ko zopet nastopi stanovitno, lepo, gorko vreme, žvepljanje ponovimo. Res je par grošev več potrošenih in dvojno delo, pa, če si hočemo pomagati, moramo uže kaj žrtovati.

Paziti je treba, da ni vetra, kajti v vetrovnem vremenu veliko več žvepla potrosimo, ker ga veter odnaša.

Ko vidimo zvečer, da se lepo v zahodu žari, ko nam znamenja obetajo lepo stanovitno vreme, ko jutraj vidimo, da imamo pričakovati lepega dneva, hajdimo na delo in ko prljazno jutranje solnce nekollko obajje tertne, je pravi čas, da pričnemo žveplati.

Ostaja mi še pokazati, kako da žveplo upliva in koristi. Žveplo samo na sebi je zoperno vsem organskim stvarim in posebno ko se spremeni v žvepljano sokišino s pripomočjo kislega v zraku in solčnega gorkote, kajti v njej mora vsahniti vsako življenje, tedaj tudi prestati življenska moč teh glivic.

Ko bi hteli vsi tertorejci žvepljati in sicer tako pozorno in natančno, kakor smo ravnokar povedali, koliko milijonov in milijonov trosov te zelo škodljive glivice bi uničili, koliko milijonov novih mladih glivic bi s tem zabranili, tako da bi scasom moral prestati ta siloviti vsiljenec. Tertorejci! pikar ne držimo rok križem, vsi delajmo marljivo in nevtrudljivo, da odženemo iz naših vinogradov tertno plesnjobo in da se nam zopet povernejo bogate vinske letine, v kar Bog pomozil!

Razne vesti.

Silna nevihta je razsajala pretekli terek popoldne skoro po vsem Goriškem in mnogo škode naredila. Sem ter tja je tudi toča štrcala, po Furlaniji, po tem v Brdih, posebno v Števerjanu in Podsobotinu je pa prav neusmiljeno rožljala. V zadnjih dveh občinah je v velikem delu vinogradov ves bogati zarod na trtah in na sadnem drevju popolnoma pokončala in vse setve uničila. Tudi v občinah Privacina, Dornberg, Berje, Preseje, Selo, Černiče, Vitovlje, Osek in Sempas je naredil veter s točo in dežjem mnogo škode. Nadrobni zanesljivi poročili do zdaj še nismo prejeli. Pač žalostno! Vinogradi in polja niso uže davno tako obilne letine obetali, kakor letos, in uže so tu pa tam ubogemu kmetu in tlačnemu posestniku vse naše vpaše — drugod se pa hudo pogubljajo, ker tako zgodnje vremenske neugode morajo vsacega strahom napolniti, da se ne uresničí osodepolni: hodiš mihi, cras tibi!

Vabilo k veselici, ktero napravi bralno društvo v Zvoniku pod milim nebom v nedeljo 26. maja 1878. Program: 1. „Govor“, 2. „Slavček spév“ ugl. Avg. Leban. 3. „Prava sirota“ deklamacija. 4. „Jadransko morje“. 5. „Pri zibelki“ ugl. K. Mašek. 6. „Lahko noč“, ugl. Zupan. 7. „Poštena deklica“, sajo-igra. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina k besedi 20 nov. v. Po besedi ples. K obilni udeležbi ujudno vabi Odbor.

Občni zbor vinorejskega društva v Kamniji dne 19. t. m., je bil dobro obiskovan in ydeležilo se je podučljivega govora g. prof. Povše-ta prav mnogo poslušalcev; bila je prava gnječa, v sicer prostorni šolski dvorani. Govor je obsegal, kako se ima ravnati s tertno po leti, kako se ima mandati, kako se ima ravnati z vinsko prazno posodo, da ostane čista in zdrava, kako se imajo trte žvepljati. Po končanem govoru ostli so društveniki v dvorani in potem ko je gospod A. Favetti razložil zbranim namen društva, volil se je novi odbor.

Kot predsednik je izbran enoglasno obče spoštovani Skriljski župan gosp. A. Favetti, v odbor pa sledeči gg.: Hilarij Zorn, kaplan; g. Sternad, nadučitelj; g. Valič župan vsi trije iz Kamnija, g. Rustja Ant. posestnik iz Skrilj h. št. 18, in g. Lozer, župan Vertovinekt.

Imena novo izbranih mož nam dajejo gotovo nado, da se bo zopet oživel društveno delovanje, saj je

